

SOBOLŮV TEMNÝ SVĚT

Po černobílém pábení Evy Fukové a aktuální barevné tvorbě Tona Stana připravila pražská galerie Leica na letní měsíce výstavu dánského světoobčana Jacoba Aue Sobola. Pokud bychom tento soubor stručně popsali jako černobílý pohled na cestu vlakem z Moskvy přes Ulánbátar do Pekingu, vyvolali bychom nerealistické očekávání klasického dokumentárně-humanistického „rail movie“. Sobolův soubor však není prostou informací o vlacích a lidech, ale osobní výpovědí o autorových niterných pocitech.

text **Petr Vilgus**

Sedmatřicátník Jacob Aue Sobol je člověk s neobvyklým životním příběhem a velmi specifickým pohledem na svět. Jeho poslední fotografie jsou nabitě osobní zkušeností, nebezpečím, neustálým poznáváním, nahotou, erotikou a zejména ryzím pesimismem – a tento dojem rozhodně není pouze důsledkem použití černobílé tonality. I kdyby jeho snímky byly barevné, stále by obsahovaly onen výrazný a snadno zapamatovatelný rukopis. Leckdo by soubor mohl označit hanlivou nálepkou osobní fotodeník. Možná tak autor v minulosti začínal, jeho díla z posledního desetiletí však obsahují mnohem více než pouhé konstatování o dění v autorově bezprostředním okolí. Jsou plné onoho zobecnění, které fotografické rozhlížení proměňuje na fotografickou analýzu.

Narodil se v Dánsku, dva roky žil v Kanadě, dva roky pracoval jako lovec a rybář v Grónsku, dokumentoval život domorodců v Guatemale (za tento soubor dostal v roce 2006 cenu v soutěži World Press Photo), rok a půl vytvářel svůj soubor o Tokiu, další měsíce zachycoval děti v thajském slumu. Jeho posledním projektem byla už zmíněná cesta vlakem po Transsibiřské magistrále do čínské metropole.

Introvertní pohledy

Rusko, Mongolsko a Čína mají pro obyvatele Evropy rozměry vymykající se jejich životní zkušenosti. Tak jako běžný člověk neumí uvažovat v řádu miliard korun, i ony tisíce kilometrů železničních kolejí vlnících se z hlavního města Ruska do Pekingu jsou veličina, kterou my Středoevropané pochopíme, až když tuto cestu absolvujeme. Právě po tom toužil i fotograf Jacob Sobol. Podle jeho slov bylo původním záměrem dokumentovat nastupující a vystupující spolucestující, intimní situace v kupé, vztahy a vazby organicky se vytvářející během čtrnácti dnů jízdy. Problém však byl v tom, že jeho vlak byl prakticky prázdný, k onomu koloběhu lidí a vztahů nedocházelo a autor tak musel hledat jinou formu k vyjádření svých pocitů. Rozhodl se tedy svůj aparát otočit z interiéru vlaku ven do jeho okolí. Fotografoval skrz okno ubíhající okolní krajinu a zejména pak obyvatele a prostředí tří měst ohraničujících jeho velkou cestu – Moskvy, Ulánbátaru a Pekingu.

Sobolův svět není prvoplánově hezký. Nacházíme v něm introvertní pohledy na odraz ulice ve skleněné výloze, řady syrových snímků nahých ženských postav na posteli, portréty mužů i žen v nejrůznějších situacích, vyšlapané cesty ve sněhu připomínající falický symbol či kříž, pusté krajiny, záběry pravouhlých panelákových budov v kontrastu s neurčitým tvarem stromů bez listů (příčemž podobnou scénu autor objevil v Moskvě i v Pekingu). Tak jako třeba český dokumentarista Jindřich Štreit nachází kdekoliv na světě obrazy radosti, →

Jacob Aue Sobol,
Magnum Photos,
Ulánbátar,
březen 2012

Jacob Aue Sobol,
Magnum Photos,
Peking,
březen 2012

Jacob Aue Sobol,
Magnum Photos,
Peking (no. 39),
březen 2012

Sobolovy fotografie jsou nabitě osobní zkušeností, nebezpečím, neustálým poznáváním, nahotou, erotikou a zejména ryzím pesimismem

”

WWW.AUESOBOL.DK

lidského řádu a naděje, realita o třicet let mladšího Sobola je zcela jiná. Jeho pohled je přísně individuální, tvrdý, temný. Světelná atmosféra jeho záběrů – přičemž je otázka, do jaké míry jí pomáhá v počítači – je velmi osobitá a připomíná scény zachycené na divadelním jevišti či během úplňkové noci.

Musím říct, že za nejsilnější a nejkompletnější autorův soubor považuji dokument o guatemalské rodině, který v roce 2005 získal první místo v kategorii Každodenní život na World Press Photo. Aktuální práce z cesty po Transsibiřské magistrále je zachycena upřímně, s mimořádnou autorovou angažovaností

a otevřeností. Chybí mi tu však prvek nepřehlédnutelné vnitřní provázanosti, jež jsem oceňoval na předchozích souborech, které vznikaly v prostředí vymezeném hmatatelnými hranicemi.

Vyprávění o cestě

Rozbitý prostor pražské galerie Leica některým výstavním projektům prospívá a jiným nikoliv. Dovoluji si tvrdit, že právě Sobolův soubor, ono vyprávění o cestě na nejdálnější východ, bych raději sledoval jako dlouhý příběh na jediné stěně či v jediné místnosti.

Jednotlivé sály (či spíš místnůstky) Leica gallery umožňují oddělit jednotlivé kapitoly fotografova příběhu, seskupit do logických souvislostí snímky propojené nějakými dějovými, kompozičními nebo technickými vazbami. Sobolův soubor je však jako jízda vlakem, jednotlivé zvětšeniny jsou jako bezjmenné stanice mňhající se za oknem rychlíku. Místo separace by jim naopak prospělo umístění do přehledné řady. Paradoxně přiznávám, že jsem si snímky z výstavy Příjezdy a odjezdy | Moskva – Ulánbátár – Peking mnohem lépe užil při jejich prohlížení ve webových prezentacích agentury Magnum než v samotné galerii. ○

JACOB AUE SOBOL: PŘÍJEZDY A ODJEZDY | MOSKVA – ULÁNBÁTÁR – PEKING

Leica Gallery Prague, Školská 28, Praha 1
21. 6.–8. 9. 2013
www.lgp.cz